

Araştırma Makalesi / Research Article

Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Sürecinde Anadolu Masallarını Kullanmaları¹

Primary School Teachers' Use of Anatolian Folktales in Their Teaching Practices

Zeynep TEMİZ ² & Fatma KARACA AKKOL ³

Geliş/Received: 30.07.2024

Kabul/Accepted: 08.11.2024

Öz

Bu araştırmanın öncelikli amacı masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenlerinin eğitim sürecinde Anadolu masallarını kullanmaları ile ilgili deneyimlerini incelemektir. Öğretmenlerin Anadolu masallarını kullanma deneyimleri incelenirken masal anlatımı için yaptıkları hazırlıklar, kullandıkları yöntem ve teknikler, masal kullanımının öğrencilere katkıları ve karşılaştıkları sınırlılıklar incelenmiştir. Nitel araştırma tekniklerinden betimsel nitel desen kullanılmıştır. Çalışmaya Türkiye'nin farklı illerinde devlet okullarında çalışan, masal anlatıcılığı eğitimi almış, 20 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışma grubu seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kartopu tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların seçiminde öğretmenlerin sınıflarında en az ayda bir kez masal anlatma etkinliği uygulamalarına dikkat edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile veriler toplanmış, betimsel analiz yapılmıştır. Masalların eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılmasının öğrencilerin derse ilgisini artırdığı, masal dinlemekten hoşlandıkları, gelişimlerini olumlu yönde desteklediği fark edilmiş ve masalların değerler eğitimi ile ilgili konularda kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca kazanımlara uygun masal bulmayı kolaylaştırmak için daha fazla masalın pedagojik açıdan incelenmesi ve öğretmenlerin kullanımına sunulması gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, masal anlatıcılığı, Anadolu masalları, sınıf eğitimi

Abstract

This study primarily aimed to examine the experiences of classroom teachers trained in storytelling education regarding the use of Anatolian folktales in their educational processes. The study employs a qualitative descriptive design, focusing on the preparations made for storytelling, the methods and techniques used, the contributions of using folktales to students, and the limitations encountered. The research participants included 20 classroom teachers from various provinces of Türkiye working in state schools and trained in storytelling education. Purposive sampling techniques such as criterion sampling and snowball sampling were utilized to select participants, with attention given to teachers who implemented storytelling activities in their classes at least once a month. The data were collected through semi-structured interview forms and analysed using descriptive analysis. The findings indicate that the use of folktales enhances students' interest in lessons, provides enjoyable listening experiences, and offers positive developmental support. Additionally, it was concluded that folktales can be effectively utilized to teach values education topics. Furthermore, the study

¹ Bu çalışmanın bir kısmı "12. Uluslararası Başkent Kongresinde" sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman, Türkiye.
E-mail: cimenzeynepakdag@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4436-9737>

³ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman, <https://orcid.org/0000-0002-9486-1711>

Önerilen Atıf/Suggested Citation: Temiz, Z. & Karaca Akkol, F. (2024). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Sürecinde Anadolu Masallarını Kullanmaları. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 305-326.

suggests that more folktales need to be pedagogically examined and made available for teachers to facilitate finding folktales suitable for learning objectives.

Keywords: *Tales, storytelling, Anatolian folktales, primary school education*

1. GİRİŞ

İnsanoğlu mağarada yaşadığı dönemden bu yana her zaman kendini ifade etme isteği duymuştur. Bu ihtiyacını davranışlarıyla, sembollerle ya da sözlü ifadeleriyle karşılamaya çalışmıştır. Sözel ifade eylemi hem dinleyiciyi hem de konuşmacıyı kapsayan iki yönlü bir eylemdir. Anlatıcılık geleneği, sözlü kültürün var olduğu dönemde sözlü anlatma olanağı bulmuş, yazılı kültür oluştukça da yazılı anlatıma yönelmiştir. Bu noktada masallar tarih boyunca toplumların önemli dil ve kültür ögesi olarak işlevini korumuştur.

Bir milletin kültürünün aktarılmasında, yetişen neslin hayal gücünün geliştirilmesinde, dil gelişiminin yanı sıra sosyal ve manevi gelişiminin sağlanmasında da eğitimin rolü yadsınamaz. Teknolojinin hayatımızın bir parçası olması ve olumlu yanları kadar olumsuz yanlarıyla da günlük yaşantımızın içinde yer alması, masalları tozlu sayfalardan çıkarıp hayatımızın bir parçası hâline getirme gerekliliğini ortaya çıkardı. Kültürel kodlarımızın nesiller arasında aktarımı ve diğer etkilerden korunması için masalın önemini göz ardı edilemeyeceği gerçeği anlaşılmıştır (MEB, 2019).

Sınır tanımayan yapısı nedeniyle çocuklar masal okumayı, okutmayı özellikle de anlattırmayı çok severler. Çocuk aslında masalda kendi hayal gücü dünyasını bulur. Ödüller, cezalar, kötü yürekli insanlar, kocaman saraylar, uçan halılar, devler vb. çocuk masallarının parçasıdır. Masalda yer alan bu korkutucu öğelere rağmen masallar çocuklar için vazgeçilmezdir (Sakaoğlu, 2019). Günümüz şartlarında masalın çocukların hayal dünyasına ve eğitim-öğretim süreçlerine olan katkısı çok değerlidir. Masal kadar masalda anlatılanlar, kullanılan dil ve masal anlatıcısı da masalın temel öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Oruç & Çağır, 2020).

Masallar, çeşitli özellikleri nedeniyle hemen hemen her yaş grubundan insanın ilgisini çekmiş, çeşitli analiz yöntem ve tekniklere konu olmuş ve ayrıntılı olarak ele alınmıştır (Bayraktar-Özen, 2022). Günümüzde pek çok alanda kullanılmaya başlanan “Masal Anlatıcılığı” bunu açıkça göstermektedir. Yazılı kültürün ve teknolojinin yaygın olmadığı dönemlerde, köy odalarımızda, ocak başında toplandığımızda, harman yerinde soluklanırken, meddah geleneğiyle masallar, destanlar, efsaneler ve anlatılan hikâyeler masal anlatıcılığının ilk temsilcileri ve örnekleri olup toplum hayatı için de önemli yere sahiptir (Akın & Akın, 2021). Geleneksel masal anlatıcıları anlattıkları olaya, bilgi birikimlerine ve anlatının ortamına göre sözlü anlatımlar gerçekleştirmişlerdir. Bu süreçte anlatılan tür kadar anlatan kişi de önemlidir. Çünkü anlattığı türe hayat veren anlatıcıdır ve sözlü kültürün vazgeçilmezidir. Masalın derlenmesi, gelecek kuşaklara aktarılması ne kadar önemli ise dinlediği masalların nesilden nesle aktarımını sağlayan anlatıcılar da aynı şekilde önemlidir (Topçam, 2019). Bir nevi masal, masalı canlı tutabilmek için bir anlatıcıya ihtiyaç duyar. Dolayısıyla masalın geçmişten günümüze taşınmasını sağlayan anlatıcıdır.

Millî Eğitim Bakanlığının hedeflerinden biri de milli kültürü yaşatmak olduğundan, Anadolu Masalları Projesi, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ve UNESCO iş birliği ile hayata geçirilmiştir. Geleneksel masal anlatıcılığından bir meslek olarak yapılan modern masal anlatıcılığına kat edilen süreçte Anadolu masalları üzerine yapılan araştırma ve çalışmaların sayısının artmasının yanında çocukların masallar ile buluşması sağlanmıştır (MEB, 2019). Dünya’da masallar ve masal anlatıcılığı 1970’lerden itibaren popüler hâle gelmeye başlamıştır. Ülkemizde de masalların kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamak

amacıyla 2013 yılında Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi açılmış, bunun yanında masal anlatmanın ve masal anlatıcılığının desteklenmesi, geliştirilmesi ve artması için eğitimler düzenlenmiştir. Bu eğitimler planlanırken toplumda anlatıyı en çok gerçekleştiren meslek olarak, öğretmenlik mesleği öne çıkmıştır. MEB bu süreçte Anadolu Masalları Projesi'ni hayata geçirmiştir (MEB, 2019). Anadolu masallarının, masal anlatıcılığı eğitimi almış öğretmenler tarafından derslerde kullanımı, öğrencilerin kendi kültürleriyle tanışmalarını sağlamanın yanı sıra masallara eski önemini yeniden kazandırmayı amaçlamaktadır. Genel anlamda masallar, özelde Anadolu masalları, her yaş ve eğitim kademesinden insanlara öğretilmeli, aktarılmalı ve dilimizin zenginliği ortaya çıkarılmalıdır.

1.1. Masalın Özellikleri

Sözlü edebiyat ürünleri içerisinde sevilen ve bilinen halk edebiyatının anonim bir ürünü olan masal, kahramanlarının olağanüstü özelliklere sahip olduğu, gerçek dışı olayların yaşandığı, yer ve zamanın belirsiz olarak anlatıldığı bir türdür. Masal günümüzde çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilmekle birlikte yapılan araştırmalar masalın aslında her yaşta insana hitap ettiğini göstermektedir. Masal tarihi boyunca evlerde, ocak başlarında, kahvelerde, konaklarda, hanlarda, kervansaraylarda velhasıl bitmek bilmeyen uzun yolculuklarda insanlar arasında anlatılagelmiştir (Sakaoğlu, 2019). Bu tür, sözlü olduğu için zaman içerisinde farklı yerlere yayılmış, değişmiş, gelişmiş ve bugüne ulaşmıştır. Masal üzerine yapılan araştırmalar zaman içinde amacına ulaşmış ve günümüzde masal, sadece bir edebiyat ürünü olarak değil, aynı zamanda bir bilim dalı olarak da kabul görmeye başlamıştır (Yiğit & Kesmecı, 2015). Masal pek çok kaynak ve çalışmada farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Türk Dil Kurumu web sitesinde masal sözcüğünün kökeninin Arapça "mesel" kelimesinden geldiği ve çoğunlukla insanların yarattığı, kurmaca ve hayale dayanan, sözlü olarak anlatılan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür olduğu tanımı yer almaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). Masal ile ilgili en sık söylenenler ise kahramanları olağanüstü özellikler taşıyan, zamanın ve yerin belli olmadığı, hayal ürünü olayların yer aldığı, sonunda ise iyilerin ödül kazanıp kötülerin ceza ile karşılaştığı, tekerleme ile başlayıp gökten düşen üç elma ile sona eren sözlü bir tür olduğudur.

1.2. Geleneksel Masal Anlatıcılığı

Yaşamı iletişime dayalı olan insan, her zaman kendini ifade etme isteği duymuştur. Bu ihtiyaçlarını davranışlarıyla ve sözlü ifadeleriyle karşılamayı seçmiştir. Konuşma eylemi hem dinleyiciyi hem de konuşmacıyı kapsayan iki yönlü bir eylemdir. Dolayısıyla iletişim anlatım sırasında gerçekleşir. Anlatıcılık geleneği, sözlü kültürün var olduğu dönemde sözlü olarak anlatma olanağı bulmuş, yazılı kültür oluştuğunda da yazılı olarak anlatıma yönelmiştir. Teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişirken hayatımıza giren teknolojik cihazlar, sözlü kültürün bir unsuru olan geleneksel anlatı ve masalların yerini tutamamıştır. Çünkü masal anlatıcısı etkileşimli bir şekilde dinleyicinin ihtiyaçlarını anlık olarak değerlendirip dinleyiciye uygun masalına yön vererek dinleyicinin ilgisini sürekli canlı tutmaktadır (Ramsden & Hollingsworth, 2020). Masalların ilk anlatanının anonim olması anlatıcıya daha özgür daha geniş bir anlatım alanı sunar.

Geleneksel anlatılarda masallar her yaşta insana hitap etmektedir ancak ilk amaç masalların çocuklara yönelik olmasıdır. Amaç çocukları eğlendirmek, güzel vakit geçirmek, hayal güçlerini geliştirmek ve eğitici bilgiler vermektir. Bu nedenle daha çok eğitici masallar tercih edilmektedir. Her masal anlatıcısı masalı kendine göre düzenler, yeni bir ifade ve ruh

kazandırır (Arslantaş, 2020). Ancak bu sırada anlatıcı masalın temel çerçevesinden kaçamaz. Masalını etkileyen ana faktörleri değiştirmeden anlatır.

Geçmişte sözel olarak anlatılan masallar, teknolojinin baş döndürücü hızı ve cezbedici ürünleri nedeniyle bir kenara itilmektedir. Günümüzde insanlar eğlenmek, sosyalleşmek vakit geçirmek için internet oyunlarını, televizyonu, sinema ve telefonu kullanmaya yönelmişlerdir. İnsanların zamanlarını oyun salonlarında, eğlence mekânlarında veya sanal oyunların oynandığı mekânlarda geçirmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu nedenle geleneksel anlatılardan ziyade zamana ve topluma hitap eden gelişmeleri masal anlatıcılığına aktarmamız gerekmektedir. Çünkü masal anlatımındaki değişim ve yeniliğin toplumun ihtiyaçlarıyla önemli bir ilişkisi vardır. Toplumun ihtiyaçları evrim geçirdikçe, geleneksel masal anlatımının da bu değişimlere uyum sağlaması ve toplumun modern gereksinimlerini karşılayacak şekilde yeniden şekillendirilmesi gerekir (İnam, 2017).

Modernleşme ve küresel kültürün etkisiyle masallar şu ya da bu nedenle yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Çünkü günümüz teknolojik gelişmeleri ve çeşitli görsel ve işitsel iletişim araçları çocuklara, yetişkinlere ve bireylere çok yönlü bir eğlence ortamı sunmuştur. Bu nedenle sözlü kültür unsurları, özellikle de masallar mevcut okuyucuya ulaşamamaktadır. Sözlü kültürümüzün korunması, sürekliliğinin sağlanması ve gelecek nesillere aktarılıp yaşatılabilmesi için gelişen teknoloji fırsatlarından yararlanmak gerektiği savunulmaktadır (Cıblak, 2008).

1. 3. Anadolu Masalları Projesi

Anadolu Masalları Projesi, Türk kültürüne ait motifleri, ortak kültürel değerleri kuşaktan kuşağa aktarmak, çocukların hayal dünyasını zenginleştirmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Anadolu Masalları Projesi, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Eğitim ve Somut Olmayan Kültürel Miras Komitesi tarafından UNESCO Projesi'nin bir parçası olarak kabul edilmiştir. Proje gereğince masal araştırmaları yapmak ve Anadolu masallarını derlemek üzere bir akademik kurul oluşturulmuştur. Akademik kurul tarafından derlenen Anadolu masalları, Türk dili ve edebiyatı, çocuk edebiyatı, folklor, okul öncesi ve sınıf eğitimi alanlarında uzman akademisyenler tarafından titizlikle incelenerek çocuğa uygunluk ilkelerine göre düzenlenmiştir (MEB, 2019). Masallar, ilk aşamada oluşturulan akademik kurul tarafından derlenmiştir. İkinci aşamada alanında uzman akademisyenler tarafından incelenen 80 adet masal, çocukların seviyesine göre düzenlenmiştir. Üçüncü aşamada masallar, güzel sanatlar lisesi öğrencileri tarafından kültürel mirasa ve geleneklere uygun olarak resimlenmiştir. Dördüncü aşamada derlenen ve resimlenen masallar bir eğitim seti olarak tasarlanmış ve içerisinde masal oyun kartları ile basılı kitapların da yer aldığı bir set hâlinde öğretmenlerin erişimine sunulmuştur. Beşinci etapta gençlerin çizimlerinden oluşan Anadolu Masalları Resim Sergisi'nin, UNESCO'nun desteğiyle Türkiye'nin 7 bölgesinde sergilenmesi amaçlanmıştır. Ancak pandemi sürecinin başlaması ile sadece bir defa sergilenebilmiştir. Projenin altıncı aşamasında okul öncesi ve sınıf öğretmenleri başta olmak üzere gönüllü öğretmenlere masal anlatıcılığı eğitimi verilmesi planlanmış ve eğitimler başlamıştır (MEB, 2019).

1. 4. Eğitim Öğretim Süreçlerinde Masal Kullanımı

Kökleri geçmişten gelen masallar, çocukların ruhunu en uygun örneklerle şekillendirmeyi amaçladığı için eğitim açısından büyük önem taşır. Ancak Türk insanı, bu masalların eğitici, öğretici ve iyileştirici gücünden yeterince yararlanamamaktadır. Güney, masalların eğitsel değerinin artırılması ve eğitim-öğretim ortamlarında kullanılabilmesi için çocuk eğitimine

uygun şekilde hazırlanan masalların okul kitaplarında yer almasının öneminden bahsetmektedir. Ayrıca, pedagojik özellikler göz önüne alınarak derlenen masalların kullanılmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Masalların yaygınlaştırılması için radyo, televizyon, sosyal medya gibi platformlardan faydalanılmasının yanı sıra, masalların kültürel bir propaganda aracı olarak görülmesi ve uluslararası alanda tanıtılması gerektiğini de belirtmektedir (Güney, 1966). Bir nevi masalın eğitsel yönünün mutlaka göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca masalların bir kültürel propaganda aracı olduğu unutulmamalı ve hem kültürümüzün tanıtılması hem de gelecek kuşaklara bırakılması için değerlendirilmelidir. Masalın çocuğa görecelik yönünden de pedagojik bakış açısıyla değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Masal, bir edebî tür olmasının yanında eğitim açısından da önemli görevler üstlenmektedir. Masallar gelişim süreci açısından farklı amaçlar için kullanılabilir. Bu farklı amaçların içinde dil öğretimi, bilişsel ve duyuşsal gelişim, değer aktarımı ele alınabilir. Son yıllarda üzerinde durulan değerler eğitiminin öğrenciye kazandırılmasında masallar önemli yer tutmaktadır (Gedik, 2020). Çünkü masallar, bir taraftan çocukların hayal dünyasını zenginleştirirken diğer yandan da onların sahip olması gereken iyilik, dürüstlük, çalışkanlık, vatanseverlik, doğruluk, adalet ve yardım severlik gibi değerleri edinmesini sağlar.

Masallar, eğitimsel işlevi açısından değerlendirildiğinde kültürleri birbirinden ayırıştıran ve bilgiyi, edebî seçiciliği, kültürel kazanımları ve sosyal birikimi yeni nesillere miras bırakan bir öge olarak incelenmektedir (Ercan & Kıncal, 2022). Masal kavramının özellikleri, masal anlatıcılığının gelişimi ve masalın eğitsel yönü incelendiğinde masal kültürün kuşaktan kuşağa aktarımı sürecinde önemlidir ve eğitimde kullanımı gereklidir. Masal kullanımı, öğrencilerin gelişimi açısından sosyal-duygusal gelişim alanında paylaşma, özgüven kazanma, empati gösterme, kendini tanıma, dikkatini yoğunlaştırma ve değerleri öğrenme; bilişsel gelişim alanında problem çözme becerisi, kültürel farkındalık, kavram öğrenme ve üst düzey düşünme becerileri; dil gelişim alanında sözcük dağarcığı, dinleme ve anlatma becerileri olarak belirlenmiştir. Bu durum, masalların öğrenci gelişimine olumlu katkı sağladığı sonucunu ortaya koymaktadır. (Uç, 2022).

MEB, 2023 Eylül ayında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan Haftalık Ders Çizelgesinde İlkokul 1-2-3. sınıf Serbest Etkinlikler dersinin birer saatini “Masallar” olarak güncellemiştir. Oluşturulan yıllık planlar içinde “Rüzgaroğlu”, “Limon Kız” gibi Anadolu masallarına da yer verilmiştir. Aynı çizelgede Temel Eğitim 2. kademedeki seçmeli dersler kategorisine “Masallarımız ve Destanlarımız” dersi eklenmiştir. Bu dersin yıllık kazanımlarından bazıları şu şekildedir:

“SMVD.1.4. Anadolu Masallarını tanı

SMVD. 1.9. Anadolu Masallarından öğrendiklerini sınıf ortamında anlatır.

SMVD. 3.5. Anadolu Masallarından seçilen bir masalı analiz eder.”

Yukarıda yer verilen kazanımlarda da görüldüğü üzere temel eğitimin ikinci kademesinde Anadolu Masalları ilk defa kazanım olarak yer almıştır. 2017 yılında başlayan süreç (MEB, 2018) bir nevi meyvelerini vermiştir. Anadolu masalları seçmeli ders olarak, kazanım sağlayan bir içerik olarak, eğitsel özellikleri ve değerler eğitimi amacıyla kullanılmaya ve hak ettiği değeri görmeye devam edecektir.

Masal, masal anlatıcılığı, Anadolu masalları ve masalların eğitim süreçlerinde kullanımı ile ilgili araştırmalar incelenmiş ve Anadolu masallarının sınıf öğretmenleri tarafından ilkököl kademesinde kullanımı üzerine deneyimleri ele alan bir araştırmanın eksik olduğu görülmüştür. Bu çalışmada masalın özellikleri, masal anlatıcılığı ve Anadolu Masalları

Projesi'nin amacı, yöntemi ve projenin uygulanma şekli anlatıldıktan sonra masalın eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımıyla ilgili bilgilere yer verilecektir. Çalışmanın esas amacı masal anlatıcısı olan sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim süreçlerinde Anadolu masallarını kullanmaları ile ilgili deneyimlerini inceleyip masal kullanımının öğrenci gelişimine ve eğitim-öğretim sürecine yansımalarını ortaya çıkarmaktır.

Bu bağlamda, öğretmenlerin bu konudaki deneyimleri hem mevcut araştırmaların hem de gelecekte yapılacak çalışmaların yönlendirici unsurları olacaktır. Özellikle kazanımların aktarılması, değerlerin öğretimi, serbest etkinlik saatlerinde ve belirli günlerde masalların kullanımının planlanması, dil gelişimine olan etkileri üzerinde durulacaktır. Bu amaç doğrultusunda eğitim öğretim süreçlerinde Anadolu masallarının kullanımı ile ilgili aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenlerinin Anadolu masallarının derslerde kullanımı ile ilgili yaptıkları hazırlıklar (masala hazırlanma, tekerlemeler, araç gereçler, masal ortamı, sonrasında oynanan oyunlar, görsel sanat çalışmaları vb.) nelerdir?
2. Masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenlerinin Anadolu masallarını derslerinde kullanırken yararlandıkları yöntem ve teknikler nelerdir?
3. Masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenlerinin Anadolu masallarını derslerinde kullanmalarının öğrenci gelişimine katkıları nelerdir?

2. YÖNTEM

Öğretmenlerin Anadolu masallarını derslerinde nasıl kullandıklarını incelemek ve betimlemek çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmanın deseni nitel betimsel araştırma deseni olarak benimsenmiştir (Sandelowski, 2000). Tüm araştırmalar betimlemeyi ve tüm betimlemeler de yorumlamayı gerektirir. Nitel betimsel araştırmaların da temel amacı herhangi bir olgunun doğrudan ve basit bir betimlemesini sunmaktır. Bu yönüyle nitel betimsel araştırmalar zayıf desenler olarak görülebilir fakat Sandelowski, araştırma yöntemlerinin zayıf ya da güçlü olarak sınıflanması yerine ulaşılmak istenen hedefe kullanışlı ve uygun olup olmadıklarına göre sınıflanmaları gerektiğini savunmaktadır (Sandelowski, 2000). Bu görüşe paralel olarak, mevcut çalışmada kuramsal bir altyapı oluşturmak yerine Anadolu masallarının eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılmasını herkesin anlayacağı basit bir yolla anlatmak hedeflenmiştir.

Yapılan araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacının alanda yapacağı gözlem ve görüşmeler yoluyla örnekleme dahil edilebilecek öğretmenler belirlenebilir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu çalışmada çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, sınırlı sayıda olan kaynakların en verimli şekilde kullanımı için bilgi ve deneyim bakımından zengin olanların belirlenmesi ve kullanılması olarak ifade edilen bir tekniktir. Amaçlı örnekleme yöntemi, çalışılan konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip bireylerin ya da grupların tanımlanarak seçilmesini içerir. Ölçüt örnekleme yönteminde önceden belirlenen bazı önemli ölçütleri karşılayan durumları öne çıkarıp kullanılır (Yağar & Dökme, 2018). Kullanılan bu ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından hazırlanabilir ya da önceden hazırlanmış ölçütler olabilir. Diğer bir ifadeyle sosyal ağlardan, çeşitli platformlardan, Anadolu Masalları Projesi eğitimlerinden tanışılan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılar masal anlatıcılığı eğitimi almış diğer katılımcılara referans olmuştur. Ölçüt

örnekleme olarak masal anlatıcılığı eğitimi alma ve eğitim süreçlerinde masalı kullanma belirlenmiştir.

2.1. Katılımcıların Özellikleri

Bu bağlamda araştırmanın veri kaynaklarını masal anlatıcılığı konusunda eğitim almış ve pozisyonlarına göre Türkiye genelinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu öğretmenler kıdemlerine göre (5 yıla kadar, 6-10 yıl ile 11-15 yıl arası, 16-20 yıl arası ve 20 yıl ve üzeri), cinsiyet dağılımına (kadın-erkek) ve masal anlatıcılığı eğitimi alıp derslerinde Anadolu masallarını kullanma sürelerine göre zenginlik sağlayacak biçimde seçilmiştir. Masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenleri arasından derslerinde Anadolu masallarını kullanan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 20 öğretmenle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyeti	Katıldığı İl	Kıdemi	Eğitimi	Masal Eğitimi
Ö 1	Kadın	Karaman	16-20	Lisansüstü	Çevrimiçi
Ö 2	Erkek	Karaman	16-20	Lisans	Çevrimiçi
Ö 3	Kadın	Rize	16-20	Lisans	Eğitici
Ö 4	Erkek	Osmaniye	16-20	Lisans	Eğitici
Ö 5	Erkek	Isparta	11-15	Lisans	Eğitici
Ö 6	Erkek	Kastamonu	16-20	Lisans	Çevrimiçi
Ö 7	Kadın	İstanbul	16-20	Lisans	Çevrimiçi
Ö 8	Kadın	Hatay	16-20	Lisans	Eğitici
Ö 9	Kadın	Karaman	11-15	Lisans	Çevrimiçi
Ö 10	Kadın	Adana	16-20	Lisansüstü	Eğitici
Ö 11	Kadın	Karaman	11-15	Lisans	Çevrimiçi
Ö 12	Erkek	Karaman	11-15	Lisansüstü	Çevrimiçi
Ö 13	Kadın	Karaman	20 üstü	Lisans	Çevrimiçi
Ö 14	Kadın	Sinop	16-20	Lisans	Eğitici
Ö 15	Kadın	Kütahya	11-15	Lisansüstü	Eğitici

Ö 16	Kadın	Karaman	11-15	Lisansüstü	Çevrimiçi
Ö 17	Kadın	Karaman	6-10	Lisansüstü	Çevrimiçi
Ö 18	Kadın	Karaman	16-20	Lisansüstü	Çevrimiçi
Ö 19	Kadın	Düzce	16-20	Lisans	Eğitici
Ö 20	Kadın	Giresun	16-20	Lisansüstü	Eğitici

2.2 .Veri Toplama

Bu araştırmada nitel veri toplama araçlarından görüşme yöntemi içinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları oluşturulmadan önce lisansüstü araştırmalarda kullanılan bazı sorular ve ölçekler incelenmiştir. Bu literatür taraması sonucunda araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmıştır. Taslak görüşme formu çalışmanın amacına uygunluğu, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği alanında uzman iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Uzman görüşlerine göre taslak form gözden geçirilip, masal anlatıcılığı eğitimi almış iki sınıf öğretmeniyle pilot görüşmeler gerçekleştirilerek formun amaca uygunluğu test edilmiştir. Elde edilen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıp ve yarı yapılandırılmış görüşme formu son hâlini almıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin demografik bilgilerine ulaşmak için bir demografik veri formu da eklenmiştir.

Verilerin toplanma aşamasında Türkiye genelinde çalışan sınıf öğretmenlerinden veri toplandığı için Temel Eğitim Genel Müdürlüğünden yazılı olarak izin alınmıştır. Çalışma için gerekli resmî izinler alındıktan sonra, kartopu yöntemi ve ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya katılma hususunda gönüllü olan sınıf öğretmenlerine ulaşılarak görüşme şekli (yüz yüze, çevrimiçi) görüşme yeri (mekân, çevrimiçi ise hangi yol Zoom, WhatsApp, Skype vb.) ve zamanı belirlenmiştir. Görüşmeler araştırmaya katılan bireyler ile yüz yüze, telefon ve çevrimiçi yollarla yapılmış ve her görüşme ortalama 40 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenler ses kaydı alınmasına rıza göstermediği için görüşleri forma işlenerek yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gizliliklerini sağlamak amacıyla görüşme yapılan öğretmenlerin her biri için kod isimle Word dosyaları oluşturulup görüşme dokümanları arşivlenmiştir. Görüşülen 20 öğretmene bilimsel ve etik ilkeler dikkate alınarak 1'den 20'ye kadar kod adları verilmiştir: Ö 1, Ö 2, Ö 3... Ö 18, Ö 19, Ö 20. Çalışma tamamlandıktan 2 yıl sonra veriler yok edilecektir.

2.3 .Veri Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmeler şeklinde toplanan nitel verilerin işlenmesinde betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Veri analizi, toplanan verilerin anlamlandırılıp yorumlanarak dış dünyaya aktarım sürecidir (Merriam, 2018). Araştırmacı ilk olarak yarı yapılandırılmış görüşme formlarında elde ettiği ham verileri birkaç defa bütün olarak okumuştur. Verilerden elde edilen kavramlara göre kodlama yapılmış bu kodlamalar kullanılarak temalara ulaşmak yoluyla tümevarımcı bir analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşme veri seti üzerinde hem araştırmayı yapan hem de masal anlatıcılığı eğitimi almış, sınıf öğretmeni olarak görev yapmakta ve yüksek lisansını yaparken nitel araştırma yöntemlerini kullanmış alanında

uzman bir kişi tarafından ayrı ayrı kodlama yapılmıştır (Araştırmacının birlikte çalıştığı zümresidir). Ayrıca analiz konusunda uzman bir kişi tarafından yapılan bu kodlamalar incelenmiş, kodlamalar karşılaştırılmış ve kodlamalar arasındaki tutarlık oranı hesaplanmıştır. Böylece iç güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır. Kodlamalar arasındaki tutarlılık: Uyuşum Yüzdesi = $\frac{\text{Uyuşum Miktarı} \times 100}{\text{Uyuşmazlık Miktarı} + \text{Uyuşum Miktarı}}$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Tavşancıl & Aslan 2001). İki kodlamacı arasındaki uyum yüzdesi %86 bulunmuştur (Uyuşum yüzdesi = $\frac{52 \times 100}{8+52}$).

Aşağıda kodlayıcılar arasında uyumsuzluğun yaşandığı ifadeler örnekler verilmiştir.

Anadolu masallarını eğitim sürecinde kullanırken hangi yöntemleri kullanıyorsunuz sorusuna verilen “*Masal anlatımından sonra öğrencilerden anlatılan masala uygun örnek vermelerini ve resimle ifade etmelerini istiyorum.*” cevabını araştırmacı “görsel sanat” olarak kodlarken uzman “örnek olay” olarak kodlamıştır.

Eğitim sürecinde Anadolu masallarından nasıl yararlanıyorsunuz sorusuna verilen “*Özellikle Türkçe dersinde dil bilgisi kazanımlarını verirken kullanıyorum.*” cevabını araştırmacı kazanım olarak kodlarken uzman dil bilgisi konularının verilmesi olarak kodlamıştır.

Araştırmanın konusu hakkında yeterli bilgiye sahip ve nitel araştırma konusunda lisansüstü tez deneyimi olan ve araştırma konusunda yeterliliğe sahip kişilerden yapılan araştırmayı incelemelerini istemek araştırmanın inandırıcılığının yüksek olması hususunda destek sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu nedenle, masal anlatıcılığı eğitimi almış, devlete ait bir kurumda hâlen sınıf öğretmeni olarak görev yapan ve yüksek lisans çalışmasında nitel araştırma deneyimi olan bir öğretmen tarafından da araştırma bulguları incelenmiş ve araştırmacıya araştırma ile ilgili dönüt vermiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen veriler incelenerek araştırmanın amacına hizmet edecek kodlar ve temalar belirlenmiştir.

2.4. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 27.04.2023 tarih ve 09 sayılı toplantısında 126 numaralı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Masal Anlatımı İçin Yapılan Hazırlıklar

Katılımcıların masal anlatmak için yaptıkları hazırlıklar incelendiğinde masalın seçimi, şarkı/film bulma, tekerleme seçimi, fiziksel ortam hazırlığı, araç gereç hazırlığı ve masal sonrası etkinlikler ile ilgili hazırlıklar içinde buldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin masalı planlarken öncelikle masal seçimine ve masal anlatımı için masala çalışmaya önem verdikleri görülmüştür. Masal seçiminden sonra masala uygun fiziki ortamı ve masalla birlikte kullanacakları araç gereçleri hazırladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, masalla birlikte antika eşyalar, masalın içinde geçen simgeler, oyuncaklar, kostüm, kıyafet, kukla, maske gibi farklı araç gereçleri masalı desteklemek için masalı anlatmadan önce hazırladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca masalın sonunda drama etkinliği ya da görsel sanat etkinliği ile masalı ilişkilendirmeye dikkat etmişlerdir.

3.1.1. Fiziksel Ortam ve Araç Gereç Hazırlığı

Öğretmenler masal anlatımına hazırlık aşamasında, seçtikleri masala uygun olarak masal anlatacakları eğitim ortamını düzenlediklerini belirtmişlerdir. Masal anlatılacak mekânın seçimi (sınıf, kütüphane, müze gibi), görseller, akıllı tahtada arka plan açılması vb. fiziksel mekân hazırlığı olarak ortaya çıkmıştır. Masal ilk ortaya çıktığı dönemlerde ateş başında anlatılmıştır. Anadolu geleneğinde ise ocak başlarında ve köy odalarında anlatılmaktadır. Masalın dinleyici üzerindeki etkisini artırmak için ortamın düzenlenmesi, dinleyicinin masala odaklanmasını kolaylaştırır. Ö 16 eğitim-öğretim süreçlerinde Anadolu masallarını kullanırken ortamın etkisini şu şekilde açıklamıştır: *“Fiziksel ortam önemli. Kütüphanede masal anlatımı ile sınıfta masal anlatımı aynı etkiyi yapmaz. Mesela en güzel masal anlatımı şark köşesi ya da meşk odası gibi divanlarla dekore edilmiş yerlerde oluyor. Bu da masalın doğası ile ilgili sanırım.”* (Ö 16)

Masallar içerdiği kavramlar, kullanılan kelimeler bakımından nostaljik ifadeler barındırmaktadır. Anlatıcılar, masalı daha dikkat çekici hâle getirmek için farklı araç-gereçler kullanmaktadır. Öğretmenler, masal anlatımı sırasında masalda geçen bir şeyayı masal anlatımını zenginleştirmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. En çok kullanılan araç gereçler incelendiğinde, genellikle geçmiş zamanları hatırlatan eşyaların tercih edildiği görülmektedir. Heybe, külek, orak, incik boncuk, minder, ayna, tarak, kozalak, tespih vb. gibi eşyalar bunu daha iyi yansıtmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenler Anadolu masallarını anlatırken öğrencilerin dikkatini çekmek için nostaljik eşyaların kullanımına dikkat çekmiştir. Bu durum aynı zamanda öğrencilerin kültürel mirası somut olarak görmesi açısından önemlidir: *“Sonrasında masala uygun giyinme, elma, heybe, su kuşu, tef gibi materyaller ekliyorum.”* (Ö 3). *“Bazen bir kozalak alıyorum elime, bazen bir tespih, bazense bir kabak.”* (Ö 4)

“Ayrıca masal anlatılacak ortamda akıllı tahtadan açılacak masalla ilgili bir görsel öğrencilerin masala hazırlanmasına fırsat sunuyor. Masal anlatılacak ortama konan bir gaz lambası gibi. Tarihi bir konak masal mekânı olur bazen ya da bir cami bahçesi. Buna karar vermek öğretmenin elinde. Eskiler tebdili mekânda ferahlık vardır, der.” (Ö 11)

Bazı simgeler çağrıştırdıkları kavramlar ile ilişkilendirilmektedir. Masallar incelendiğinde buna en güzel örnek “elma”dır. Her masalın sonunda gökten düşen üç elma önemli bir ritüel olarak bilinmektedir. Masal anlatıcıları gökten düşen elmanın birini anlatana, birini dinleyene birini ise ders çıkarana hediye ederken anlatıcının eline alacağı bir elma ya da elma oyuncuğu, masalın etkisini artıracaktır. Ö 8, bu duruma yönelik yaptığı hazırlıkları anlatırken kıyafet, oyuncak ve elmanın önemini şöyle dile getirmektedir: *“Anlatacağım masala uygun materyaller hazırlıyorum. Giyeceğim kıyafetimi dahi masal anlatımı için özenle seçiyorum. Elmalarımı ve ayımı yanımdan hiç ayırmıyorum.”* (Ö 8)

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ile ilgili canlandırma etkinliklerinin öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunduğu gerçeğinden hareketle Anadolu masalları anlatımı esnasında

ve sonrasında drama çalışmalarına yer verilmesi masalın etkisini artıracaktır. Ö 14 anlatımı zenginleştirmek açısından masal anlatımlarında araç gereç kullanımının önemli olduğu ve bunun için masal canlandırma etkinliklerinde parmak kukla ve kostüm kullandığını belirtmiştir: *“Masal anlatırken malzeme ile anlatmak için gerekli eşyaları hazırlarım. Sonrasında masal karakterlerini unutmamak için parmak kukla, canlandırma, kostümle hazırlık gibi.”* (Ö 14)

3.2. Masal Anlatırken Kullanılan Yöntemler

Eğitimde verilmek istenen mesajın alıcıya iletilmesi sırasında farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Bu yöntem ve teknikler öğretmenin deneyimi, verilmek istenen mesajın içeriği, alıcının hazır bulunuşluluğu, kullanılacak araç ve gereçlere göre farklılıklar göstermektedir. Nitekim eğitim ortamları ve alandaki kaynaklar incelendiğinde kullanılan belli başlı yöntemlerin düz anlatım, soru cevap, canlandırma, beyin fırtınası, gösterip yaptırma, gezi, gözlem, problem çözme vb. şekilde olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme esnasında masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenlerinin eğitim sürecinde Anadolu masallarından yararlanırken hangi yöntemlerden etkin olarak faydalandıkları ile ilgili deneyimleri incelenmiştir. Görüşme verilerinin betimsel analizi sonucunda, masalla birlikte kullanılan yöntem ve teknikler teması altında düz anlatım, soru-cevap, canlandırma/dramatizasyon, beyin fırtınası, örneklendirme, oyunlaştırma olmak üzere altı alt kategoriye ulaşılmıştır. Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin masal anlatımında kullandığı yöntemler Tablo 5’te şu şekilde gösterilmiştir:

Öğretmenler, masalları anlatırken kullandıkları yöntemleri örneklerle açıklamışlardır. Masal anlatımında aynı anda farklı yöntemleri (düz anlatım, soru-cevap, canlandırma gibi) bir arada kullandıklarını belirtmişlerdir. Kullanılan yöntemler ayrı başlıklar altında detaylı bir şekilde incelenmiş ve ardından her bir yöntemi en iyi yansıtan örneklerle desteklenen öğretmen görüşleri paylaşılmıştır.

3.2.1. Düz Anlatım Yöntemi

Masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenleri eğitim süreçlerinde Anadolu masallarından faydalanırken yöntem olarak düz anlatımdan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ö 10 düz anlatımı nasıl kullandığını şu cümlelerde anlatmıştır:

“Düz anlatım masalın genlerinde var. Adı üstünde anlatma. Bu nedenle masalı düz anlatım yoluyla kendim anlatıyorum bazen de gönüllü öğrencilerin anlatmasını istiyorum. Topluluk karşısında kendini ifade etmesinde faydalı olduğunu görüyorum.” (Ö 10)

3.2.2. Soru-Cevap

Öğretmenler, masal anlatımında sıklıkla soru-cevap yönteminden yararlandıklarından söz etmişlerdir. Soru-cevap, öğretmenin soruları formüle ederek öğrencilere sorduğu ve öğrencilerin cevaplandığı bir yöntemdir. Bu yöntemde öğretmen dersi planlarken neyi, ne zaman soracağını belirlemeli, öğrencilerini iyi tanımalı ve öğrencilerinin yaratıcılığını geliştirerek eleştirel düşüncelerini sağlamalıdır. Ö 7 masal anlatımlarında soru-cevap yönteminin kullanımına ilişkin şu örneği paylaşmıştır:

“Masal anlatımlarında düz anlatım ve soru-cevap yöntemini kullanıyorum. Soru- cevap özellikle çocukların masalla ilgili çıkarım yapmalarını sağlıyor. Ana fikir buldurma, masal kahramanlarından beğendikleri kahramanların özelliklerini anlatma şeklinde kullanıyorum.” (Ö 7)

3.2.3. Canlandırma /Dramatizasyon

Öğretmenlerin, masal anlatırken en çok canlandırma/dramatizasyon/rol yapma tekniğinden yararlandıkları belirlenmiştir. Bu yöntem eğitimde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir ve derse katılımı ve derste etkileşimi artırmada önemli rol oynamaktadır. Öğrencilerin derse daha aktif katılımını teşvik ettiği gözlemlenmiştir. Ö 1, dramatizasyon tekniğini eğitim-öğretim sürecinde şu şekilde kullanmaktadır: *“Drama ve rol yapma yöntemlerini kullanıyorum. Topluluk önünde kendisini ifade edebilme becerilerini geliştirebilmek adına öğrencinin seçtiği bir masalı diğer öğrencilerin karşısında drama olarak gerçekleştirmesini sağlıyorum.”* (Ö 1)

3.2.4. Beyin Fırtınası

Beyin fırtınası bir grubun sorunlara ya da problemlere çözüm bulurken sorun ile ilgili olabildiği kadar çok fikir üretmesidir. Sorun ya da problem ile ilgili önerilen her çözüm, diğer grup üyeleri tarafından daha yeni, farklı ve olası çözümleri bulmayı beraberinde getirir. Masal da bir probleme çözüm sunduğu için beyin fırtınası tekniği ile harmanlanarak kullanılabilir. Katılımcılardan Ö 13 bu durumu masal anlatımında ortaya çıkan durum ile ilgili öğrencilerin fikir üretmesini desteklediği için kullandığını belirtmektedir.

“Aslında gerekli bütün yöntemleri kullanmaya çalışırım. Karşılaştırmalar yapma, seslendirme, beyin fırtınası, sürpriz, anlatım tekniğinin özellikle önemli olduğunu düşünüyorum. Bütün bunlar karşısındaki hayal gücünü harekete geçirip düşüncelerini söyleme ve masalın asıl amaçlarından olan öğüt verici kısım ile eğitsel içeriğin de çocuklarda pekişmesine yardımcı olmaktadır.” (Ö 13)

Öğretmenlerin masal anlatımı ile ilgili yöntemleri seçerken zaman, sınıfın mevcudu, verilmek istenen beceri ve öğrencilerin ilgileri göz önüne alınarak birden fazla yöntemi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Masallardan Yararlanma Biçimi

Bu araştırmada yapılan görüşmelerin çoğunda kullanılan “kazanım, değerlerin verilmesi, değerler eğitimi, derse katılım, belirli gün ve haftalar, görsel sanatlar, drama, serbest etkinlik” gibi nasıl yararlandıkları ile ilgili yakın cevaplar incelendiğinde elde edilen veriler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Masallardan Yararlanma Şekli

	Kullanma Biçimi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Masallardan Yararlanma Şekli	Kazanım	7	35
	Dil Bilgisi	3	15
	Değerler Eğitimi	9	45
	Okuma Yazma	1	5
	Görsel Sanatlar	2	10
	İlgi Çekme	8	40
	Pekiştirme	4	20
	Belirli Gün ve Haftalar	3	15
Toplam		20	100

3.3.1. Değerler Eğitimi Amacıyla Kullanma;

Katılımcıların Anadolu masallarından yararlanma nedenleri içinde değerlerin kavratılması, kazandırılması ve örneklendirilmesi açısından Anadolu masallarından yararlandıkları belirtilmiştir. Değerler eğitimi öne çıkan kullanım şekli olmuştur. Katılımcılardan Ö 4, değerlerin kazandırılması amacıyla eğitim sürecinde Anadolu masallarından nasıl yararlandığını şöyle anlatmaktadır: *“Açıkçası en çok değerler eğitiminde masalı kullanıyorum. Çünkü bizim kök değerlerimiz kültürümüzde var olan değerler. Bu değerler de en güzel masallarda işleniyor.”* (Ö 4)

Anadolu masallarının bütününde amaç çocuklara iyi davranışlar kazandırmak, olumlu örnekler oluşturmak, çocukların kendileri ve yaşadıkları toplum için olumlu duygular beslemelerini sağlamak olduğundan değerler eğitiminde kullanılması daha fazla tercih edilmiştir. Bu masalların içerdiği değerler ile ilgili olarak Ö 11 örnekler vererek eğitim-öğretim süreçlerinde nasıl kullandığını anlatmıştır: *“Mesela arkadaşlık ile ilgili ‘Eş Eşini Bulmayınca’, vatanseverlik ile ilgili ‘Kurt ile Köpek’, emanete sahip çıkmak değeri ile ilgili ‘Ayağına Diken Batan Serçe Masalı’ gibi.”* (Ö 11)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde toplumsal değerlerin yer alması nedeniyle eğitim-öğretim süreçlerinde Anadolu masallarının kullanıldığı görülmüştür. Nitekim masal setleri incelendiğinde masalların içinde değerlerin yer aldığı belirlenmiştir. Bu setler öğretmenlere yol göstericidir. Ayrıca değerler eğitiminde değeri sezdirme ve yerleştirme aşamasında masalların önemi yadsınamaz. Bu araştırma neticesinde Anadolu masallarından eğitim-öğretim süreçlerinde yararlanma nedenleri arasında değerler eğitimi ilk sırada yer almaktadır.

3.3.2. Kazanımların İşlenmesi Amacıyla Kullanma;

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı yoluyla her kademe ve sınıf düzeyinde işlenecek dersleri belirlemekte, oluşturduğu kurullar aracılığıyla işlenecek kazanımları planlamaktadır. Kazanımlar sarmal olarak basitten karmaşığa doğru, hazır bulunmuşluk ve hayatilik ilkesi gibi ilkeler göz önünde bulundurularak planlanmaktadır. Bu kazanımların öğrencilere aktarılması esnasında çeşitli yöntem, teknik, araç, gereçler kullanılmaktadır. Katılımcılar, eğitim-öğretim süreçlerinde kazanımların işlenmesinde Anadolu masallarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Özellikle günlük hayat ile iç içe olan kazanımlarda Anadolu masallarını kullanma sıklığı daha çoktur. Kazanımların işlenmesi konusunda Anadolu masallarından nasıl yararlandığı ile ilgili olarak Ö 1, Hayat Bilgisi dersinden bir kazanımı örnek vererek açıklamıştır: *“Masal ile kazandırabileceğim kazanımlar ile ilgili her durumda yararlanırım. Mesela istek mi ihtiyaç mı konusunu işlerken ‘Tencerecik’ masalını kullanırım.”* (Ö 1)

Eğitim-öğretimin en önemli zamanlarından biri okuma yazma eğitiminin verildiği 1. sınıftır. 1. sınıf okuma yazma öğrenmenin yanında okuma zevkinin ve alışkanlığının kazandırıldığı süreçtir. Okuma yazma sürecinde masallar, hikâyeler, şarkılar, fıkralar öğretmenler tarafından derslerde etkin şekilde kullanılmaktadır. Ö 10 okuma yazma eğitiminde Anadolu masallarını kullanarak süreci renklendirdiğini ve çok etkili olduğunu şöyle belirtmiştir:

“1. sınıfta okuma yazma etkinliklerinde kullandım. Bir masal seçip o haftaki kazanımları o masal üzerinden anlattım. Tüm derslere uyguladım. Ç harfini verirken ‘Çilli Tavuk ve Yavruları’ masalını kullandım. ‘Çilli Tavuk’ ile ilgili müzikler öğrettim, görsel çalışmalar yaptırдыm. Ayrıca yardımlaşma değerini de

ekledim. Çilli tavuğun beş yavrusundan hareketle 5 rakamını pekiştirdim.” (Ö 10)

Masallar, içerdikleri mesajlar ve olayların hayatın içinden gelmesiyle "hayatilik" ilkesine uygun bir yapıya sahiptir. Öğretmenler, bu özellikleri dikkate alarak derslerin kazanımlarını masallarla harmanlayıp öğrencilere aktarabilirler. Ö 15 eğitim-öğretim müfredatında yer alan kazanımları masallarla birleştirerek öğrencilere anlatmaktadır. Bu durumu örneklendirerek şu şekilde açıklamıştır:

“Bazen matematik dersinde bir problem çözümüyle, hayat bilgisi dersinde günlük yaşam becerileriyle, değerler eğitimi ile, Türkçe dersinde masalın özelliklerini birebir anlamak için ya da içinde barındırdığı hayal ürünü/gerçek olaylar, abartılı öğeler, kavramlar vb. işlemek için aslında hayatla paralel pek çok konuda kullanıyorum.” (Ö 15)

Kültür, bir milletin geçmişten günümüze aktardığı maddi ve manevi birikimlerinin tümüdür. Masalın da kültürün bir parçası olduğu görülmektedir. Nitekim Anadolu masallarının temelinde kendi kültürel kodlarımızın gelecek kuşaklara aktarılması ön plana çıkmaktadır. Bu minvalden hareketle Ö 8 kültürümüze ait konuları aktarırken masallara nasıl vurgu yaptığını anlatmaktadır:

“Genellikle Türkçe ve hayat bilgisi derslerinde kültürümüze ait konulardan bahsederken Anadolu masallarına atıfta bulunuyorum. Dersin kazanımı, konusu, belirli gün ve haftalara dikkat ederek Anadolu masallarını seçiyorum.” (Ö 18)

Bu araştırmada görüşleri incelenen sınıf öğretmenlerinin yorumlarından hareketle öğretmenlerin kazanımlara giriş yaparken, kültürümüz ile ilgili kazanımları işlerken ve günlük hayatla ilişkili kazanımları öğrencilere aktarırken Anadolu masallarını kullandığı görülmüştür. Sonuç olarak Anadolu masalları kazanımların işlenmesinde öğretmenlerimiz tarafından kullanılmaktadır.

3.3.3. Diğer sebepler İçin Kullanma;

Masal anlatıcılığı eğitimi almış sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim süreçlerinde Anadolu masallarından yararlanma nedenleri içinde Görsel Sanatlar, drama, belirli gün ve haftalar, derse ilginin toplanması, pekiştirme, dil bilgisi konularının verilmesi ve serbest etkinlikler dersinde de kullanıldığı görülmüştür. Belirli gün ve haftalar ile ilgili Hayvanları Koruma Günü'nde İmdi Dede, farklılıklara saygı Engelliler haftasında Üç Arkadaş kullanılabilir. Eylül ayında haftalık ders çizelgesinde yapılan değişiklik ile ilkokullarda serbest etkinlikler dersinde masal anlatımı ön plana çıkmıştır. Serbest Etkinlikler dersinin bir saatinin masal anlatımı ve geleneksel çocuk oyunları oynatılması şeklinde işlenmesi gerektiği Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı çizelgesinde belirtilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Masal denilince herkesin aklına önce çocuk gelmekle birlikte masallar yediden yetmişe herkese yöneliktir. Masal, içerisinde yer alan olağanüstü kişiler, yer, zaman ve olaylar sebebiyle hayal ürünü olarak görülmüştür. Bu durum masalların çocuklar için olduğu görüşünü ortaya çıkarmıştır. Masal edebî tür olarak çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilmiştir. Günümüzde masallar çocuklara anlatılacak olsa da masal sadece çocuklara yönelik değildir. Bazı masalarda yetişkinlere ait sorunların yer alması bunun başlıca kanıtıdır (Taşçı, 2021). Masalların ilk anlatılan halleri, bazı versiyon ve varyantları incelendiğinde masalların çocuklara uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü masalın

içeriğinde yer alan bazı durumlar çocukları ruhsal ve psikolojik yönden olumsuz etkileyebilir. Çocukların gelişim özelliklerine uygun olmayan içerikler Anadolu Masalları Projesi'nde gözden geçirilerek düzenlenmiş ve çocuğa görelilik ilkesine uygun hâle getirilmiştir.

Sınıf öğretmenleri eğitim süreçlerinde Anadolu Masallarını kullanma ile ilgili gerekli bilgiyi hizmet içi eğitimler aracılığıyla edinmektedir. Bu konu ile ilgili yapılan bir araştırmada hizmet içi eğitimlerin öğretmenler tarafından faydalı bulunduğu ve öğretmenin kendini geliştirmesine olanak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Bahtiyar & Elbir & Keskin-Bahtiyar, 2023). Öğretmen eğitim programlarından mezun olduktan sonra öğretmenlerin ortalama 35 yıl çalıştığı varsayılırsa öğretmenlerin güncel öğretim yöntem ve tekniklerini takip etmek, kendini geliştirmek ve öğretim içeriğini çeşitlendirmek için hizmet içi eğitimlerden yararlanması gereklidir. Bu yönüyle söz konusu araştırma bulguları bu çalışmayı desteklemektedir.

Eğitim ortamını içerik yönünden zenginleştirmek, öğrenci için ilgi çekici hâle getirmek, öğrenmenin oluşması ve kalıcı hâle gelmesi açısından önemlidir. İyi güdülenmiş, derse hazır gelen öğrencilerden oluşan sınıflarda eğitim ortamı farklı teknikler ile zenginleştirilebilir. Bu durum hem öğrenme-öğretme faaliyetlerini kolaylaştırmakta, hem de sınıf ortamını olumsuz etkileyen davranışları azaltmaktadır. Sonuç olarak sınıf yönetimi kolaylaşmaktadır (Vatansever-Bayraktar, 2015). Masallar da eğitim-öğretim sürecini zenginleştirdiği ve olumlu davranışları kazandırdığı için bu çalışmanın bulgularıyla uyumaktadır.

Eğitim öğretim süreçlerinde kazandırılmaya çalışılan değerler; vatanseverlik, dürüstlük, saygı, empati, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma, sevgi, sabır, öz denetim, sorumluluk, adalet değerleriyle birlikte 21 tanedir. Bu araştırmada deneyimlerini paylaşan öğretmenler, eğitim-öğretim süreçlerinde Anadolu masallarını en az ayda bir kullanmaktadırlar. Anadolu masallarını kullanırken dikkate aldıkları başlıca unsurlar şunlardır:

- Kazanımların öğrencilere aktarılması,
- Belirli gün ve haftaların masallar aracılığıyla işlenmesi,
- Değerler eğitiminin masallarla desteklenmesi,
- Serbest etkinlik saatlerinin masallarla değerlendirilmesi,
- Drama, görsel sanatlar gibi sanat etkinliklerinin masallarla ilişkilendirilmesi.

Ayrıca, öğretmenler masalları kullanırken okuma yazma etkinliklerini destekleyici olarak, dinleme becerilerini geliştirici yöntemlerle, kök değerleri kazandırmak amacıyla ve eğitim durumlarını çeşitlendirmek için de kullanmaktadırlar.

Masal türünün eğitim süreçlerinin her kademesinde yer alması gerektiği vurgulanmış ve masalların önemi üzerinde durulmuştur. Anadolu masallarının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim politikasına dahil edilmesi önerisi, bu çalışmanın desteklendiğini göstermektedir (Akın & Akın, 2021). Ayrıca, masalları derslerinde kullanan öğretmenlerin masalın temel yapısını koruyarak istenen değerleri ekleyebilecekleri önerisi, bu çalışma ile benzerlik göstermektedir (Yılar, 2021). Bunun yanı sıra, araştırmada ele alınan bazı değerlerle ilgili olarak masalların az veya hiç bulunmaması (örneğin vatanseverlik gibi), bir diğer önemli benzerliktir.

Bu araştırmada, öğretmenlerin Anadolu masallarını eğitim-öğretim süreçlerinde kullanırken en sık düz anlatım, soru-cevap ve dramatizasyon/canlandırma etkinliklerini tercih ettikleri

görülmüştür. Bu yöntemlerin kullanımının amacı, öğrencilerin özgüvenlerini artırmak, topluluk önünde kendilerini ifade etmelerini sağlamak ve öğrencilere aidiyet hissi kazandırmaktır. Masalın anlatılması için düz anlatım yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma verilerinin analizi, düz anlatımın eğitim-öğretim süreçlerinde ve masal aktarımında hâlâ en yaygın kullanılan yöntem olduğunu ortaya koymuştur.

Öğrencilerin ilgisini çekmek ve bu ilgiyi canlı tutmak, ayrıca öğrencilerin masalla ilgili çıkarımlar yapmalarını sağlamak için soru-cevap yöntemi de sıkça kullanılmıştır. Şahin ve Ulucan tarafından yapılan çalışmada da sınıf öğretmenlerinin en çok kullandığı yöntem ve tekniklerin soru-cevap, anlatım, drama, beyin fırtınası, tartışma ve problem çözme olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Şahin & Ulucan, 2023) bu da bu çalışmanın sonuçlarını doğrular niteliktedir. Ancak, beyin fırtınası tekniğinin kullanımı daha az olmuştur. Konuşma becerilerinin geliştirilmesinde beyin fırtınası tekniğinin etkilerini araştıran Çiçek (2023), bu tekniğin fikirlerde niceliği ön plana çıkarması, değerlendirmeyi geciktirmesi, sınırsız düşünmeyi teşvik etmesi ve farklı fikir kombinasyonları oluşturmasıyla bu araştırmanın bulgularını güçlendirmektedir (Çiçek, 2023).

Anadolu masallarının eğitim-öğretim sürecinde beyin fırtınası tekniğinin nasıl kullanılabileceğini örneklemek gerekirse: “Göğsü Kınalı Serçe” masalında “Gökyüzü eski yerine çıktığında ne yapmayı planlıyorsunuz?” sorusu ile gökyüzünde yapılabilecek etkinliklerin paylaşılması istenebilir. Bu esnada öğrencilerden gelecek uçurtma uçurma, kâğıt uçak uçurma, drone uçurma, kuşları izleme, balon etkinliği vb. değişik fikirler hem öğrencinin dikkatini çekecek hem de fikirlerini öne çıkaracaktır. “Kitap Okuyan Ayı” masalında ülkenin kralının kurdurduğu büyük kütüphanelerden bahsedilip sonrasında “Kütüphanelerde nasıl davranmalıyız?” diyerek beyin fırtınası tekniği kullanılabilir. Böylece hem kütüphane kuralları tekrar edilir hem de öğrencinin masalı içselleştirmesi sağlanabilir.

Masal anlatımı öncesinde hazırlanan ortamın, masalın konusuyla uyumlu resimlerle ve rahat oturma düzenleriyle donatılması gerekmektedir. Öğretmenler, masalın somutlaştırılmasını sağlamak amacıyla masalda geçen objeler, kuklalar, antika eşyalar, heybeler, oyuncaklar, maskeler gibi araç gereçleri kullanmışlardır. Masalın anlatımından sonra ise resim yapma, drama/canlandırma, masal şarkıları dinletme, seramik yapma çalışmaları gibi bütünleştirici etkinlikler düzenlenmiştir. Bu hazırlıkların amacı, öğrencilerin Anadolu masallarını ilgiyle dinlemelerini sağlamak ve mesajları öğrencilere etkili bir şekilde iletmektir. Masal anlatıcılığı üzerine yapılan araştırma, sahnede aksesuar kullanımının, jest ve mimiklerin duygusal geçişleri sağladığını ve dinleyicilerin dikkatini artırdığını göstermiştir (Çeker, 2020). Materyal kullanımının, ilkökul çocuklarının kalıcı öğrenmesini artırdığı bilindiğinden, bu çalışma materyal kullanımının önemini vurgulamaktadır.

Bu çalışmada Anadolu masallarının eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenciler tarafından olumlu karşılandığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin masal dinlemekten mutlu oldukları, bir sonraki etkinliği heyecanla bekledikleri ve dinledikleri masalları çevreleriyle paylaştıkları belirlenmiştir. Hasan Latif Sarıyüce'nin derlediği masalların değerler açısından incelendiği çalışmada, masallar aracılığıyla çocuklara sevgi, saygı, çalışkanlık, dürüstlük, arkadaşlık ve dostluk gibi değerlerin kazandırılacağı vurgulanmıştır (Alabay -Yolcu, 2019). Ayrıca masalarda toplumsal görgü kuralları gibi birlikte davranma ve teşekkür etme gibi konuların da işlendiği görülmüştür (Ceylan, 2019). Anadolu masallarının diğer masallara göre daha zengin bir değer içeriğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma,

masalların değerleri kazandırmada oynadığı olumlu rol ile bu çalışmanın sonuçları arasında paralellik göstermektedir.

Çocukların masal dinlemekten mutlu oldukları gerçeği önemlidir. Masallar, eğitim-öğretim sürecini zenginleştirmek ve çocukların hayal güçlerini, ilgilerini ve geniş ufuklarını açmak için etkili bir araç olarak kullanılmalıdır. Bu bağlamda, Cemal Süreyya'nın ifadesiyle "Küçükken masal dinlemeyen çocuklar büyüdüklerinde kediyi bile cetvelle çizerler." Çocuklara masallar aracılığıyla yeni ufuklar açmak, hayal güçlerini canlandırmak ve ilgilerini çekmek, eğitimde masalların önemini vurgulayan unsurlardır (MEB, 2019).

MEB'in hayata geçirdiği Anadolu Masalları Projesi'nin amaçlarıyla bu araştırmanın bulguları ve önerileri örtüşmektedir, bu da masalların eğitimdeki rolünün ve değerinin altını çizmektedir. Anadolu masallarının eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımının öğrenci gelişimine katkısıyla ilgili elde edilen sonuç önemlidir. Çalışmanın bulguları, masalların dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim ve bilişsel gelişim alanlarında olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Masallarda temel değerler olan yardımlaşma, arkadaşlık, misafirperverlik, iyilik, doğruluk ve dürüstlük gibi kök değerler aktif bir şekilde işlenmektedir. Özellikle okul öncesi ve ilkokul 1-2 sınıflarında kullanılan Anadolu masallarının içeriği incelenmiş ve bu masallarda adalet, dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi değerlere yer verildiği belirlenmiştir (Bektaş, 2023). Bu araştırmanın sonuçları, değerler eğitimi açısından masalların işlevsel bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırlayıp dağıttığı Anadolu Masalları eğitim setleri içerisinde yer alan etkinlik kitabı, masalların hangi kazanımları hedeflediğini detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Araştırmalar, masalların öğrenci gelişimine en büyük katkısının dil gelişimi üzerinde olduğunu göstermektedir. Masallar, özellikle öğrencilerin kelime haznesini genişletmede önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, tekerlemeler konuşma bozukluklarının düzeltilmesinde etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Masal ile ilgili soruların kullanımı ise öğrencilerin ifade becerilerini artırmaktadır.

İlkokul çağındaki çocukların dil gelişimi üzerine yapılan araştırmalar, masalların şu yararlarını ortaya koymuştur:

- Kelime haznesini geliştirme,
- Zıt kavramların öğretilmesi,
- Deyimlerin öğretimine katkı sağlama,
- Abartılı anlatımların kullanımı,
- Hayal gücünü geliştirme,
- Masal tamamlama etkinlikleri ile yazma becerilerini güçlendirme.

Bu bulgular, masalların derslerde kullanılmasının çocukların dil gelişimine olumlu katkı sağladığını göstermektedir (Onuk, 2013). Dolayısıyla, masalların eğitim süreçlerinde daha yaygın bir şekilde kullanılması önerilebilir.

Anadolu masallarının Türkçe öğretimine katkısı üzerine yapılan araştırmada, masalların sadece çocuklara özgü bir tür olmadığı, aynı zamanda yetişkinler için de önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, masalların Türkçe öğretiminde söz varlığını geliştirmek için içerdikleri kavramların (saban, düven, harman gibi) kullanılabileceği ve dil gelişimini

desteklemek için tekerlemelerin etkili bir şekilde kullanılabilmesi sonucu da bu araştırmayı desteklemektedir (Bayraktar-Özen, 2022).

Anadolu masallarının eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımı ile ilgili yapılan araştırmada, her ders, kazanım veya konuya uygun masal bulma konusunda zorluklar yaşandığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, belirli gün ve haftalarla ilişkili olarak Anadolu masallarının yeterli düzeyde olmadığı, özellikle vatan, bayrak gibi milli değerlerin işlendiği masalların sayısının az olduğu belirtilmiştir. Bazı Anadolu masallarının ise çocukların gelişim dönemlerine uygun olmadığı tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin masal kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalar da konu, kazanım, belirli gün veya haftalara ve çocuğun yaşına uygun masal bulma konusunda yaşadıkları sınırlılıkları ortaya koymuştur (Uç, 2022). Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı, masalların eğitim ortamına katkısının ve öğrencilerin gelişimini olumlu yönde etkilemesinin bir sonucu olarak meslektaşlarına masal kullanımını önermiştir.

4.1 Öneriler

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı eğitime çevrimiçi ulaştıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle MEB, çevrimiçi masal anlatıcılığı eğitimlerinin sayısını arttırabilir.
- Masal anlatıcılığı eğitimlerinin içeriği hazırlanırken eğitim-öğretim süreçlerinde Anadolu masallarının kullanımı ile ilgili örnek uygulamalara da yer verilebilir.
- İlkokul için hazırlanan ders kitaplarında Anadolu masallarına daha fazla yer verilebilir.
- Kazanımlara uygun masal bulmakta zorluk yaşandığı sınırlılığı ile ilgili ders kitabı içerikleri yeniden gözden geçirilip özellikle Türkçe kitaplarında temalara uygun masalların yer alması sağlanabilir.
- Anadolu Masalları ile ilgili karşılaşılan sınırlılıklar arasında çağın gerekliliklerine uygun ve çocuğun ilgisini çekebilecek masallar bulmada zorluk yaşandığı belirtilmiştir. Bu nedenle Anadolu masalları çağın gerektirdiği yeniliklere uygun şekilde düzenlenebilir.
- Türkçe öğretiminde Anadolu masallarının öğrenciye faydalarını çok yönlü araştıran çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, E., & Akın, E. (2021). Öğretmen bakış açısına göre masal ve masal anlatıcılığı. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 17-28.
- Alabay-Yolcu, T. (2019). Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarının eğitsel değerler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Arslantaş, L. F. (2020). Gelenekselden moderne masal anlatıcılığının evrilmesi: Hatay Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Bahtiyar, M., Elbir, B., & Keskin-Bahtiyar, Y. (2023). Öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin görüş ve değerlendirmeleri. *Uluslararası Eğitime Özgün Bakış Dergisi*, 1(2), 324-341.
- Bayraktar-Özen, C. (2022), Anadolu masalları ve bu masalların Türkçe öğretimindeki yeri üzerine bir inceleme, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Siirt Üniversitesi.

- Bektaş, B. F. (2023). Okul öncesi ve ilkököl öğrencileri (1-2.Sınıf) için hazırlanan Anadolu masalları eğitim setlerinin incelenmesi ve masallara ilişkin öğrenci tepkileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak E. Akgün, Ö.E. Karadeniz, Ş., & Demirel F. (2018), *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çeker, S. (2019). Şamandan günümüz hikâye- masal anlatıcısına: Kadın. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 151-175.
- Çıblak, N. (2008). Teknoloji çağında kültürel miras olan masalların korunması. *Türklük Bilimi Araştırmaları (Tübar)*, 23, 39-50.
- Çiçek, M. (2023). Konuşma becerisi ve konuşma becerisinin beyin fırtınası yöntemine göre eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 94, 173-188.
- Ercan, P., & Kıncal, R. Y. (2023). Değerler eğitimi bağlamında Türk ve Japon masalları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 382-401.
- Gedik, S. (2020). Masalların eğitimsel işlevleri. *Journal of Social Sciences and Education*, 3(1), 356-367.
- Güney, E. C. (1966). *Folklor ve eğitim*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi
- Hollingsworth, S., & Ramsden, A. (2018). *Hikâye Anlatma Sanatı*. (Çev. Ali Bucak). İstanbul: İletişim Yayınları.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2024, Mayıs 20). Erişim adresi [https://sozluk.gov.tr/?Ara=Masal\(2024,Haziranhttps://tkb.meb.gov.tr/meb_uy_s_dosyalar/2023_09/14104730_2023-43_Temel_Egitim_Ylkokul_Ortaokul.Pdf](https://sozluk.gov.tr/?Ara=Masal(2024,Haziranhttps://tkb.meb.gov.tr/meb_uy_s_dosyalar/2023_09/14104730_2023-43_Temel_Egitim_Ylkokul_Ortaokul.Pdf)
- İnam, D. (2017). Masal anlatıcılığının toplumdaki işlevleri: İstanbul masal geceleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Kılıç, U. (Ed.). (2019). Anadolu masalları, (e-kitap) [PDF dosyası] MEB. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2019). *Öğretmen yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğü Anadolu masalları "atalarımızın dilinden öğrencilerimizin paletinden Anadolu masalları"*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayınları
- Onuk, E. (2013). İlkokul çağı çocuklarının söz varlığının gelişiminde masallar. *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 21-31.
- Özbey, N. (2024). Folklor ve eğitim. *Uluslararası Etnopedagoji Dergisi*, 4(1), 36-40.
- Sakaoğlu, S. (2019). *Masal araştırmaları- 1-2*. Ankara: Akçağ.
- Sandelowski, M. (2000). Focus on research methods: Whatever happened to qualitative description? [Araştırma yöntemlerine odaklanma: Nitel betimlemeye ne oldu?] *Research in Nursing and Health*, 23 (4), 334-340.
- Şahin, Oruç., & Çağır, S. (2020). Masal anlatıcılarına göre masal anlatıcılarında olması gereken özellikler. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 707-723.
- Şahin, Y., & Ulucan, P. (2023). Sınıf seçeneklerinin çeşitli öğretim yöntemleri ve tekniklerini kullanma durumları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13 (1), 995-1030.
- Taşçı, K. (2021). Naki Tezel'in "Türk Masalları" adlı kitabında toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın erkek ilişkileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi.
- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.

- Topçam, S. (2019). Masal anlatıcılığı ve günümüz masal anlatıcılığında hazırlanma süreçleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Uç, Z. (2022). Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim öğretim süreçlerinde masalın kullanılmasına ilişkin görüşleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi.
- Vatansever-Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish Studies*, 10(3), 1079-1100
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma Soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yılar, Ö. (2021) İlkokul öğrencileri için hazırlanan Anadolu Masalları'nın iletildiği değerler yönünden incelenmesi. *Sınıf Öğretmenliği Araştırmaları Dergisi* 4(2), 426-444.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi
- Yiğit, M., & Kesmeçi, A. (2015). Vatandaşlık ve demokrasi eğitiminde masal kullanımı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 4(3), 1320-1338.

Research Article

Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Sürecinde Anadolu Masallarını Kullanmaları

Primary School Teachers' Use of Anatolian Folktales in Their Teaching Practices

Zeynep TEMİZ & Fatma KARACA AKKOL

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

This study aimed to examine teachers' experiences with the use of Anatolian folktales, which are listed as intangible cultural heritage carried out jointly by the Ministry of National Education (MoNE) and UNESCO. To this end, the study investigated how primary school teachers trained in storytelling use Anatolian folktales in their teaching practices. In particular, the transfer of learning outcomes, teaching values, planning the use of folktales during free activity hours and on certain days, and their effects on language development will be emphasized. In line with this purpose, answers will be sought to the following questions about the use of Anatolian folktales in educational processes:

1. What preparations (e.g., preparation for the folktale, rhymes, tools, folktale environment, games played after the folktale, visual art activities, etc.) do primary school teachers trained in storytelling make regarding the use of Anatolian folktales in their teaching practices?
2. What methods and techniques do primary school teachers trained in storytelling employ when incorporating Anatolian folktales into their teaching practice?
3. What are the contributions of using Anatolian folktales in teaching practice to the development of students by primary school teachers trained in storytelling?

Methods

The research used a qualitative descriptive research design (Sandelowski, 2000). All research requires description and all descriptions require interpretation. The main purpose of qualitative descriptive research is to provide a direct and simple description of any phenomenon. The current study aims to explain the use of Anatolian folktales in education and training processes in a simple way that everyone can understand, instead of creating a theoretical infrastructure.

Sample

The sample consisted of primary school teachers who received training in storytelling and were working in state schools in Türkiye. The teachers were selected using purposive sampling according to their seniority (up to 5 years, between 6-10 years, between 11-15 years, between 16-20 years, and 20 years and above), gender distribution (male and female), and the duration of their training in storytelling and using Anatolian folktales in their classes.

Interviews were conducted with 20 teachers who used Anatolian folktales in their teaching practice.

Data Collection

In this study, a semi-structured interview protocol was used. Before the semi-structured interview questions were created, some questions and scales used in previous research were examined. The draft interview form was evaluated by two expert researchers to assess its suitability for the purpose of the study. According to the expert opinions, the draft form was revised, and pilot interviews were conducted with two classroom teachers who received storytelling training to test its appropriateness. Corrections were made in line with the feedback received, and the semi-structured interview form was finalized. In addition, a demographic data form was added to access the demographic information of the primary school teachers participating in the study.

Data Analysis

Descriptive analysis techniques were used to analyze the qualitative data collected through semi-structured interviews. The researcher first read the raw data obtained from the semi-structured interview forms several times as a whole. The interview data were analysed, and codes and themes that would serve the purpose of the research were determined.

Findings

The findings indicate that the use of folktales enhances students' interest in lessons, provides enjoyable listening experiences, and offers positive developmental support. Additionally, it was concluded that folktales can be effectively utilized to teach values education topics. Furthermore, the study suggests that the pedagogical examination and availability of more folktales suitable for learning objectives could facilitate their easier selection and use by teachers.

Discussion and Conclusion

The findings and recommendations of this study overlap with the aims of the Anatolian Tales Project implemented by the MoNE, which underlines the role and value of tales in education. The result obtained regarding the contribution of the use of Anatolian folktales in educational processes to student development is important. The findings of the study reveal that folktales have positive effects on language, social-emotional development, and cognitive development. In folktales, values such as solidarity, friendship, hospitality, kindness, truthfulness, and honesty, which are fundamental values, are actively promoted.